

't niet eeniglijk aan uw zenuwen, maar tot in 't diepst van uw hart, hoe ge innerlijk wordt geschokt en als uiteengebroken wordt, zooals voorheen nimmer. Doch hierbij is dit nu juist het al uw jammer overwinnende, dat wat plaats grijpt van zoo bovenmenselijke afmetingen is, dat ge 't zelf gevoelt, hoe niet de mensch hiervan den uitslag in zijn hand heeft, maar hoe de geloovige ziel ten slotte in stille aanbidding nederknielt, om eeniglijk de majesteit van zijn God te bewonderen, en met een zielsinnig Amen te antwoorden, als de Almachtige 't ook u aan uwe ziel betuigt: »Mijn Raad zal bestaan, en ook in alles wat thans uw ziel spant, zal Ik, uw God, mijn welbehagen doen.»

Dr. A. K.

„Ik zal in mijne getrouwheid niet feilen“.

[OUDEJAAR 1918.]

Maar mijne goedertierenheid zal ik van hem niet wegmaken, en in mijne getrouwheid niet feilen. Ps. LXXXIX : 34.

Zoo ge als kind van uw God ooit ditmaal den avond van het Oudejaar doorleven moogt, zal ook nu tweeërlei gewaarwording zich van u zielsleven meester maken. Dank zal u in u opleven voor de genade, die u van uw God geschenken werd, maar tegelijk zal ge de zelf-aanklacht in u voelen opkomen over wat ge ook in het nu afgeleefd jaar tegenover uw God te kort kwamt.

Laat ons het beste onderstellen, en neem aan, dat ge in dit bange jaar u nauwer en inniger aan uw God verbonden hebt gevoeld, dan voorheen. Het mag toch onderstaad, dat de spannende ernst der tijden ook u van veel weerheid, waarin ge anders licht waart uitgeleiden. Het was zulk een angstig en zulk een aangrijpend jaar, dat ge van veel afliet, waarin ge anders vaak gestuikelde hadt. Uw bidden droeg in een jaar als nu echter u ligt, vanzelf een ernstiger karakter. De vreeze die ook u omringde, weerheid u van veel, dat anders misschien in onbedachtzaamheid op een zondig uitlijden ware neergekomen. Zonder vreeze van te vergaande zelfverloofschuldiging mag aangegomen, dat het nu doorworstelde jaar niet een der onheilgehele van uw leven is geweest. Maar ook al mocht deze ernstige levensopvatting ten volle bij u zijn doorgaan, bij het nu terugzien op wat achter u ligt, trekt toch geen ander gevoel dan van teleurstelling door uw ziel, en komt ook nu uw eigen zelfbesef het u aan te zeggen, in hoe jammerlijk veel ge in uw denken, in uw spreken, in uw doen en in uw nalaten voor het heilig oog van uw God zijt tekort geschoten. Allicht iets minder dan in vorige jaren, maar toch altoos nog, bij uw roeping als kind van uw God vergeleken, nog zoo pijnlijk veel. Ge zult danken kunnen, dat ge dit jaar meer dan voorheen voor lichtzinnigheid bewaard zijt, maar toch knielt ge op den avond van het Oudejaar weer met de bittere erkenning van uw tekortkomingen voor uw God neder, voelt ge, dat 't ook nu toch weer op genadige vergeffenis voor u aankomt, en doordringt, ja overmeestert u ook nu het aangrijpend zelfbesef, dat het ook thans voor u eeniglijk hangt aan de machtige tegenstelling tusschen de alles verzoenende genade van uw God en de diepe zelfverloofschuldiging van uw innerlijk gemoedsleven.

Daarom blijf de sprake Gods, die in Psalm 89 tot Israël uitging, ook voor ons nog altoos de diep aangrijpende toon, als er weer een jaar voleind is, en zoo straks een nieuw jaar staat in te gaan.

Hard en zonder sparen greep God Almachtig zijn Israël in zijn afwijking aan. »Ik zal hun overtreffing met de roede bezoeken, zoo heet het, en hun ongerechtigheid met plagen,« doch over hun zoo diep insnijpende veroordeeling gaat ook hier het woord der profete, weer in vasten toon op de Verbondstrouwe terug, en heet het dan: »Maar Ik zal mijn verbond niet ontheiligen, en hetgeen dat uit mijn lippen gegaan is, zal Ik niet veranderen.« En het is dit teedere genadewoord, dat ook ons de ziele weer opheft. Vooral op den avond van het Oudejaar drukt ons ons schuldbeef over wat we in het afgelopen jaar te kort kwamen en in ons gansche optreden aan Gods eere onthielden, doch zoo die zelfaanklacht oprecht mag wezen, wordt 't kind van God toch ook altoos gewaar, hoe zijn God hem opzoekt, hem tegemoet treedt, en er toe bewegen komt, om in de Bondstrouwe van zijn God straks den vrede voor zijn zieleleven terug te vinden.

Die twee gewaarwordingen stuiten dan, vooral op zulk een ernstigen avond, zoo indruischend op elkander. Van de ééne zijde, dat we nooit zoo sterk als juist op den Oudejaarsavond onze zelfaanklacht en onze zelfveroordeeling gevoelen, maar dan ook anderzijds, dat we juist op dien avond van het Oudejaar machter dan ooit de Bondstrouwe van onze God op ons voelen aandrigen, om 't ons niet in te fluitieren, maar in te prenten en als in 't hart af te drukken, dat Hij ons niet doet naar onze zonde, maar naar de trouw van zijn heilige belofte en naar wat Hij om Christus wille voor ons zijn kan en wil.

Het druischt dan in ons innerlijk zieleleven tegen elkaar in. Zelfen gevoelen we op zulk een Oudejaarsavond sterker nog dan anders de zelfaanklacht, die ons voor onze God veroordeelt, maar hoog daarboven uit gaat dan toch altoos weer de trouw van onze Verbondsgod, die 't ons betuigen komt: »Mijn goedertierenheid zal Ik niet van u wegmaken, en in mijn getrouwheid zal Ik niet feilen.« Nooit vergoelijking, nooit een voorbijzien van het onheilgehele dat in ons aloop. Het ware, zoo ge u zult inbeeldden, een miskenken in u van Gods heiligheid. Nooit nimmer kan er ook maar een sprank van onheilgehele voor u in opglorren, of ge deert er Gods heiligheid mede, en Gods toorn wordt er door opgewekt. En al moge het nu zijn, dat ge in den loop des jaars hierop niet altoos ingaat, en er vaak al te licht over heen gleeft, dit nu juist is het eigenaardige van de gesteldheid van uw ziel op den Oudejaarsavond, dat in die alles samenvattende ure al uw zelfontschuldiging wegglijdt, en van heel 't jaar dat verliep, zich uw onheilgehele gewaarwordingen als opeenhoopen om uw ziel aan te klagen. Maar dan ook, dat uit louter genade uw God tot uw innerlijk besef nader, en u van zijn Verbondstrouwe konit verzekeren. En al is 't nu, dat er helaas een zoo breede schare is, die zelfs op den Oudejaarsavond hiervan den diepen indruk niet ondervindt, en eer genoeigd is, om van den Oudejaarsavond een jubel-

avond te maken, bij Gods kinderen is dit toch uitgesloten, en uitgesloten vooral in zoo bang en beklemmend jaar, als waarvan thans het einde ingaat.

Er is daarom ditmaal vooral in Gods kinderen een zoo innige behoefte aan de inwerking in hun ziel van Gods Verbondstrouwe, dat alle luchthartigheid van zelf wijkt en alle oppervlakkigheid door den ernst van het leven wordt uitgesloten, zoo zelfs dat de toevluchtneming tot de Verbondstrouwe van onze God ditmaal vooral de zelfspreekende uiting van ieders zielbesef is.

Aan wederkerige getrouwheid hangt 't.

Het hangt aan de getrouwheid die van ons naar onze God uitgaat, en aan de getrouwheid van onze God te onswaart. Van die getrouwheid nu van onze God te onswaart, betuigt de Heere zelf: »Ik zal Mijn Verbond niet ontheiligen en Mijn getrouwheid zal niet feilen.« Kon 't nu maar ook uit onze ziel betuigd worden: »o mijn God, al kostte het mij 't martelaarschap, mijn getrouwheid jegens U zal nimmer te kort schieten.« Doch juist hieraan faalt 't. Bij ons is elken dag de tekortschieting en de uitlijding, en als zich dan de heugenis van een gansch jaar opeenhoopt, en op den Oudejaarsavond onze ziel beschaaft, dan staat wat God voor ons wil zijn, en wat wij voor onze God waren, helaas, al te scherp tegenover elkander. Bij onze God dit gansche jaar door nooit anders dan de onwankelbare trouwe, die ons staande hield, en bij ons daartegenover elken avond weer de bede: »Vergeef ons onze zonde!«, om dan op den Oudejaarsavond ons zelve te verliezen in een smeking die 't al omvat, ter afwending van schuld en zonde, die zich als bergen hoog tusschen ons en onze God plaatst.

Doch juist hier treedt dan zoo zwaarlijk onze Heiland in, die 't alles voor ons droeg, en ons van alle schuld bevrijdde, en ons in Zijn: »Het is Verbricht!« als den vrijbrief toerichte, om ons op dezen avond van 't Oudejaar, na niets sparend of vergoelichte schuldbelijdenis, ten slotte toch de ziel weer in eeuwig dank als verlost en vrijgemaakt tot onze God op te heffen, en te danken voor de reddende, en alles verlossende, en ons weer zaligende genade, die den vrede in onze ziel doet terugkomen.

Zij 't zoo ook ditmaal, als de laatste klokslag van het Oudejaar de intrede van het dan komend jaar aankondigt. Door genade, door niets dan Verbondsgenade verlost en vrijgemaakt van wat achter ons lag, en eeniglijk door de Bondstrouwe van onze God ook 't jaar dat nu komt, weer ingegluurd met kinderlijk vertrouwen, niet op ons zelf steunend, maar rustend in de hand van onze God.

Dr. A. K.

Amsterdam, 27 December 1918.

De bekende Duitse schrijver Walter Rathenau heeft aan het »Handelsblad« een schrijven ingezonden, waarin hij op ontroerende wijze de toekomst schildert, die het Duitse volk wacht, wanneer de wraakzuchtige plannen tot uitvoering worden gebracht, die men thans in de pers der Entente beluistert.

Walter Rathenau is geen fanatiek Al-Duitscher. Gelijik hij zelf zegt, heeft hij nooit eenig onrecht, door zijn volk begaan, verzwezen. Reeds jaren van te voren heeft hij den oorlog zien komen en den diepen val voorspeld, die daarop voor Duitsland volgen zou. Trots alle hoon en spot, die hem ten deel viel, heeft hij de machthebbers van zijn land steeds tot verzoeningsgezindheid aangespoord. Hij verbleef dan ook volstrekt niet, dat voor een groot deel de schuld van dezen oorlog aan deze machthebbers te wijten is, en hij erkent volmondig, hoe dwaas het Duitse volk gehandeld heeft door deze machthebbers te gelooven en blindelings te volgen.

Maar al vergoelijkt hij de schuld van Duitsland dus niet, hij komt toch tot alle volkeren en naties om hun toe te roepen, dat de booze plannen, die thans beraamd worden, op niets minder dan een vernietiging van Duitsland zullen uitloopen. Dat dit geen overdrijving is, dat metterdaad, wanneer deze wraakplannen doorgaan, het Duitse volk volkomen te gronde gericht, als volk vermoord en vernietigd zal worden, dat van heel de hooge geestesontwikkeling van Duitsland niets zal overblijven, dat het een ontzield en in armoede wegwijwend slavenvolk zal worden, wanneer het onder een nooit af te lossen schuldenlast zal gebukt gaan en alle mogelijkheid om economisch zich weer op te heffen, het zal ontnomen worden, toont hij zoo duidelijk aan, dat er wel niemand zal gevonden worden, die niet onder den indruk van deze droeve profete van Duitsland's toekomst zal komen.

»Wij worden vernietigd, zegt hij, Duitslands lijf en geest worden gedood. Millioenen Duitschers, die toch menschen zijn, worden in nood en dood, vaderlandsloosheid, slavernij en vertwijfeling gedreven. Een der intellectueelste volkeren gaat ten onder. Zijn moeders, zijn kinderen, zijn ongeborenen worden doodelijk getroffen.«

En, wat het schriklijkste voor hem is, dit geschiedt niet door heidensehe volken, niet »door fanatieke afgodendienaars, die meenden met zulke menschenoffers hun Moloch te verheerlijken, maar door Christenvolken, die in God en Christus gelooven, wier levenswetten op zedelijkheid berusten, die zich op menscheijkheid, ridderlijkheid en beschaving beroepen, die den vrede der gerechtigheid en den bond der volkeren verkondigen, die de verantwoordelijkheid dragen voor het lot der menscheijkheid.«

Nog hoopt hij, dat de wraakzucht, die het openlijk uitroept: dit volk moet sterven, wij willen geen mededinger hebben, ten slotte niet de overhand zal hebben, en dat de drie groote staatslieden: Wilson, Clemenceau en Lloyd George, die de beslissing in handen hebben, niet door die wraakzuchtige stemmen zullen worden meegesleept.

Maar indien het anders mocht wezen, dan zal, zegt hij, het toekomstige lot van Europa schriklijk zijn. Want nooit kan uit onrecht recht en geluk voortkomen.

Het sterkste bolwerk van Europa tegen

de machten van het Oosten zal dan wegevalen zijn. De grens van Azië wordt naar den Rijn verplaatst. De ellende van den Balkan met zijn elkaar bekampende volken zal dan tot aan de Noordzee reiken. En een wanhopige massa zal zich legeren aan de grenzen der West-Europeesche volkeren, die niet met de wapenen, maar met de besmetting van het bolsjewisme de volkeren bedreigt.

En niet alleen dat dit gevaar van buiten de overwinnende volkeren te wachten staat, maar nog een veel ernstiger gevaar dreigt hen van binnen. Een looden last zal op de komende geslachten drukken, omdat het geweten hun zal aanklagen, dat zij in koelbloedig overleg een der machtigste volkeren, dat God geschapen had om te leven, en dat nog jong en sterk is, onder den naam van gerechtigheid hebben gedood. De keten der schuld, die nu nog kan verbroken worden, zal dan onverbreekbaar de wereld omsnoeren. De twist en de strijd zullen in de toekomst nog verbitterder en menigvuldiger worden dan ooit te voren, omdat de volkeren zich bewust zullen zijn van het door hen gemeenschappelijk gepleegde onrecht.

Daarom roept hij het aan allen toe: »bedenkt wel, dat dit nu beslist niet alleen over ons, Duitschers, maar over ons en u, over allen.«

»Wordt tegen ons beslist, dan zullen wij ons lot dragen en op deze aarde ondergaan. Geen klacht zult gij hooren. Toch zal deze klacht vernomen worden daar, waarheen nog nimmer een klacht vergeefs uit menschen ziel is opgestegen.«

Wij meenden dit aangrijpende woord ook tot onze lezers te moeten brengen, omdat Rathenau dit woord richt tot allen, geleerden, geestelijken van elke confessie, staatslieden en kunstenaars, arbeiders en burgers, opdat ieder zoo weten, wat voor de toekomst niet alleen van Duitsland, maar van heel de wereld op het spel staat bij de beslissingen, die op de aanstaande vredesconferentie zullen genomen worden.

Laat men niet zeggen, dat Rathenau uit liefde voor zijn volk de toekomst al te donker inzielt, want dat toch niet één staatsman aan zulk een vernietiging van Duitsland denken zal.

Wie leest wat in de Fransche pers gezicht wordt, wat bij de verkiezingscampagne in Engeland is gezegd en welke stemmen in Amerika opgaan, weet, dat van overdrijving geen sprake is.

Zooals eens te Rome, toen Carthago de machtige mededinger van Rome's wereldheerschappij was, de kreet opging: *Carthago delenda est*, d.w.z. Carthago moet verwoest worden, zoo gaat nu dezelfde kreet op tegen Duitsland. En het gevaar bestaat, dat de staatslieden, die over het lot der menscheijkheid te beslissen hebben, door die gloeiende passie van volkerenhaat zullen worden meegesleurd.

Een klein land als het onze kan zeer weinig doen om het noodlot van Duitsland af te wenden. We staan zelf in gevaar, dat de hebrucht van een broedervolk ons berooven zal van ons eigendom. En elk tusschenbedenken ten bate van Duitsland zou de toech reeds zoo geprikelde stemming der overwinnaars tegen toch ons volk nog erger maken.

Toch mag daarom in de pers niet gezegd worden, evenmin als Groen van Prinsterer zweeg, maar zijn vlammend protest deed uitgaan tegen de op geweld gegronde en op verovering uitgaande machtpolitiek van Bismarck, ook al stond door die politiek Duitsland toen op het toppunt van zijn glorie en roem, en al beëfde heel Europa voor den geweldenaar.

Zoo komen ook wij op tegen dit wraakzuchtig drijven, nu het tegen Duitsland zich richt, niet alleen omdat wij den ondergang van Duitsland, dat een der hoogst begaafde volkeren is, een ramp voor de wereld zouden achten, maar bovenal omdat we als Christenen het als zonde veroordeelen, wanneer de andere naties een volk, hetzij dan klein of groot, ten onder brengen en voor goed vernietigen willen.

De inaugureele natie van Prof. Dr. A. A. Van Schelven.

Zooals vlak voor de groote vacantie, Prof. Goslinga zijn interessante inaugureele natie hield over Koning Willem als verlicht despoet, met het gevolg, dat slechts zeer weinig studenten deze plichtigheid konden bijwonen, zoo is het ook gegaan met Dr. Van Schelven, die j.l. Donderdag zijn professoraat aanvaardde met een rede over den invloed op ons vaderland van de Zuid-Nederlandsche immigranten. De naderende Kerstvacantie had verreweg het meerendeel der studenten reeds naar huis gelokt. Wellicht zal daarin een wenk liggen voor een volgende nieuwbeneden hoogleraar, om een gunstiger tijdstip voor zulk een plichtigheid uit te kiezen.

Van de rede door Prof. Van Schelven gehouden, geven we hier het korte pers- verslag weer:

Spreker begon met uiteenzetten, waarom hij meende goed te doen zich op dit oogenblik niet te houden aan de daarvoor geldende usantie, een onderwerp van algemeen-bespiegelenden aard te behandelen. Om daarna het woord te voeren over: *De invloed op ons vaderland van de Zuid-Nederlandsche immigratie van het laatste kwart der 16 eeuw; van de Vlamingen en Brabanders die — na Parma's voorspoedige veldtochten van 1578/85 — de wijk namen naar het noorden.*

Dit reeds meermalen besproken verschijnsel is tot nog toe bijna uitsluitend van de biografische zijde aangevat. Naar het inzicht van Dr. Van Schelven was dat echter niet de ware manier. Vandaar dat hij het wilde trachten te benaderen langs een anderen weg. N.l. door bespreking der verschillende gebieden, waarop de exulanten zich bewogen hebben.

De traditionele schildering der immigratie op 't gebied van handel en zeevaart is rijk aan

rood en goud. Maar tevens vrij sterk geflatteerd. Gelijik spreker trachtte aan te toonen is er veel eer reden om te vermoeden, dat in deze de immigranten door de Noordelijken op slechtouwe zijn genomen, dan dat het tegenovergestelde het geval is geweest. Slechts in één opzicht hebben de eersten waarschijnlijk de leiding gehad, n.l. daarin, dat zij de gemeederen trachten warm te maken voor grootsche concepties.

Op nijverheidsgebied was de gang van zaken heel anders. Rotterdam kwam — industrieel gesproken — door hen er weer boven op. Leiden bezorgden zij door hun bekwaamheid in de wolfe, weverij, Haarlem door hun damast- en linnenfabricage een beroemden naam. En Amsterdam kreeg door hun overkomst tal van nieuwe industrie-branches, vooral op het gebied van de kunstnijverheid.

De vraag hoe de vreemdelingen hier werden ontvangen, bracht tot bespreking van den tegen- zin, die bij een deel der oorspronkelijke bevolking in deze gewesten tegen toelating van het uitgeweken element in de regeeringsfuncties heeft bestaan. Oppervlakkig gezien was dat een streven naar handhaving der privileges. Maar onderdaad — toonde spreker — zat er veel meer antagonisme in tegen de voorkeur, die de ballingen in politiek voor de Unie-partij aan den dag legden, tegen hun afkeer m.a.w. van het particularisme der Hollandsche regenten.

Daarna kwamen godsdienst en kerk ter sprake. In dit verband demonstreerde spreker uit de letterkundige en politieke geschriften van dien tijd, uit de pamfletliteratuur en uit de feiten, hoe de vreemdelingen in vele opzichten een stuk voor het Calvinisme en taale verdedigers van de zelfstandigheid der kerk zijn geweest.

Eindelijk werden uit al dat voorgaande eenige conclusies getrokken. En toen volgden de gebruikelijke toespoken.

Prof. Van Schelven heeft gebruik gemaakt van de rijke kennis, die hij zich door zijne studien van dit tijdvak verworven had, om een interessant beeld te teekenen van den invloed, dien deze vluchtelingen uit Zuid-Nederland op ons vaderland hebben uitgeoefend. Meer dan éne onjuiste voorstelling, waardoor die invloed overdreven was voorgesteld, werd door hem verbeterd, maar tevens deed hij uitkomen, hoe groot de betekenis dezer besliste Calvinisten is geweest voor de staatkundige en kerkelijke toestanden in ons vaderland in het begin der 16 eeuw.

Voor deze belangrijke bijdrage voor de kennis niet alleen van onze vaderlandsche geschiedenis, maar ook van de geschiedenis van het Calvinisme in Nederland, zijn we Prof. Van Schelven dankbaar. Er sprak uit deze oratie niet alleen de behoedzaamheid en voorzichtigheid van den echten geschiedsvorscher, die zich zelfs door de meest algemeen aangenomen voorstellingen niet laat meeslepen, maar tevens toetst en leert aan de feiten, zooals deze uit de bronnen bekend zijn geworden, maar ook een warme sympathie voor de Calvinisten, die als ballingen in ons land kwamen en voor ons volk tot zulk een zegen zijn geweest.

De promotie van Dr. Buitendijk.

De promotie van den heer Buitendijk, lector aan de Vrije Universiteit in de Biologie, die aan de Utrechtsche Hoogeschool tot doctor in de geneeskunde promoveerde met een proefschrift, dat handelt over: *proeven over gewoontevorming bij dieren*, is ook voor de Vrije Universiteit, die door haar physiologisch laboratorium den heer Buitendijk tot deze proeven in staat stelde, een oorzaak van blijdschap.

Niet alleen toch, dat deze promotie cum laude geschiedde, maar ook de aankondiging, die nu reeds van dit proefschrift in de *Nieuwe Rotterdamse Courant* verscheen, toont hoe de Vrije Universiteit in dezen lector een uitnemende kracht bezit. Naar het oordeel van bevoegden is deze dissertatie dan ook veel meer dan een gewoon proefschrift, is te veel een standaardwerk over dit onderwerp, dat zeer hooge wetenschappelijke waarde bezit. Naar wij vernemen, zal het dan ook te Utrecht als leerboek worden ingevoerd.

We wenschen Dr. Buitendijk met deze schitterende promotie van harte geluk.

Niet juist.

Naar men van bevoegde zijde ons mededeelt, is de voorstelling, welke ons gegeven was van een Kerkeraad, die aan een anderen Kerkeraad een huwelijksbevestiging verboden had, niet juist geweest, maar heeft de zaak zich geheel anders toegevoerd, dan onze berichtgever ons gemeld had. De Kerkeraad, bij welken deze huwelijksbevestiging was aangevraagd en die ze eerst had willen toestaan, was, na inlichtingen van den anderen Kerkeraad verleggen te hebben, geheel uit eigen beweging op deze beslissing teruggekomen, om redenen, die hier niet behoeven vermeld te worden.

Al hebben we met opzet de namen van de bedoelde Kerkeraden verzwegen, toch haasten we ons deze tegenspraak op te nemen en daarmede tegelijk onze verontschuldiging aan te bieden aan den Kerkeraad, wien deze blaam gold. We meenden, dat onze berichtgever, die zelf lid van den Kerkeraad was, betrouwbaar was, en hij bleek dit achteraf niet te zijn. Een les om voortaan met het afgaan op zulke berichten voorzichtig te zijn, ligt hierin zeker opgesloten, en we zullen die les ter harte nemen.

Is de Hervormde Kerk een schijnkerk?

VI.

Gaan we thans na, wat we onder een schijnkerk te verstaan hebben, dan moet in de eerste plaats worden opgemerkt, ten einde begripsverwarring te voorkomen, dat schijnkerk en valsche Kerk niet hetzelfde is.

Het begrip »schijnkerk« was bij onze vaders onbekend. Zij spreken in Artikel XXIX van onze Confessie alleen van de

ware en de valsche Kerk en geven de ken- teekenen aan, waaraan deze beide soorten van Kerken te onderscheiden zijn. Gaat men in dit Artikel de beschrijving van de valsche Kerk na, dan behoort het wel geen betoog, dat daarbij bepaaldelijk gedacht is aan de Roomsche Kerk. Elke trek toch, waarmede hier het beeld der valsche Kerk geteekend wordt, is aan de Roomsche Kerk ontleend, zooals deze in de voorstelling onzer vaders leefde. Het was deze Kerk die »zich zelf en haren ordinantiën meer macht en autoriteit toeschreef dan den Woorde Gods en zich aan het juk van Christus niet wilde onderwerpen; die de Sacramenten niet bedienende, gelijk Christus in Zijn Woord verordend heeft, maar daar- aan af en toe deed;« gelijk als het haar goedgeacht; die zich meer op de menschen dan op Christus grondde; en die degenen vervolgde, die heilijik naar het Woord van God leven en haar bestraffen vanwege hare gebreken, geldigheid en afgoderijen.« Al werd de naam der Roomsche Kerk hier niet uitdrukkelijk genoemd, dat heel deze beschrijving van de valsche Kerk aan de Roomsche Kerk haar oorsprong dankt, zal wel niemand ontkennen. Het beeld van de ware Kerk kon aan de Schrift ontleend worden; dat van de valsche Kerk niet, omdat er in de dagen der Apostelen nog geen valsche Kerk bestond. Hoogstens kan men zeggen, dat evenals het licht de schaduw en de positieve de negatieve reeks bepaalt, zoo ook het beeld, dat de Schrift van de ware Kerk ons teekent, tegelijk, wanneer men het omzet in het tegendeel, het beeld der valsche Kerk ons geeft. Is de ware Kerk zij, die alleen aan Gods Woord alle macht en autoriteit in de Kerk toekent en Christus als den eenigen Koning der Kerk eert, dan is de valsche Kerk zij, die aan hare ordinantiën meer macht toekent dan aan Gods Woord en zich meer op menschen dan op Christus grondt. Draagt de ware Kerk zorg de sacramenten te bedienen naar Christus instelling, de valsche Kerk doet daaraan af of toe naar haar goedvinden. En gebruikt de ware Kerk de tuchttoefening tegen degenen die onheilgehele, de valsche Kerk misbruikt de tucht juist tegen dengene, die heilijik naar Gods Woord wil leven.

Intusschen heeft men hierbij wel in het oog te houden, dat al neemt onze Confessie de tegenstelling absoluut, d.w.z. al spreekt ze alleen van de ware en de valsche Kerk, hiernede toch allerminst bedoeld is, dat in de werkelijkheid geen verschil in graad bij beiden zou voorko- men. Dat de Lutherse Kerk een ware Kerk van Christus was, werd door onze vaders nooit ontkend, evenmin als ze dit zouden ontkend hebben van de Engelsche Episcopale Kerk, ook al spraken ze tegelijk uit, dat in deze beide Kerken veel gebreken en misstanden gevonden werden. De hiërarchische inrichting van de Epis- copale Kerk in Engeland en de over- heidsheerschappij in de Lutherse Kerk deden aan de heerschappij van Christus als Koning der Kerk te kort. Aan de zuivere prediking van het Evangelie ont- brak in beide Kerken nog veel, en wat de bediening der sacramenten betreft, was menig superstitieuse ceremonie uit de Roomsche Kerk behouden. En wat de tucht aangaat, zoo werd deze vooral in de Lutherse Kerk schier geheel verwaarloosd of ze richtte zich tegen de Calvinisten, die zeer scherp werden vervolgd in Lutherse landen. Maar al is vooral ten opzichte van de Lutherse Kerk daarom wel eens de vraag gerezen, of deze Kerk nog wel als een ware Kerk van Christus beschouwd kon worden en of zij geen valsche Kerk moest heten, toch hebben de Gereformeerden, over het alge- meen genomen, de Lutherse Kerk als zusterkerk erkend, omdat deze Kerk de hoofdwaarheden van het Evangelie vast- hield en, ook wat de sacramenten betreft, toch in tegenstelling met de Roomsche Kerk alleen doop en avondmaal als de door Christus voor de Kerk ingestelde sacramenten aannam. Zoo maakte althans voor de Lutherse en Episcopale Kerk de absolute tegenstelling van de ware en valsche Kerk plaats voor die van de zuivere en minder zuivere Kerk plaats. Het verschil werd hier niet absoluut, maar relatief genomen. Getoetst aan de kenmerken voor de echte of ware Kerk opgegeven, was de Gereformeerde Kerk de zuivere, terwijl deze andere Kerken een minder zuivere ge- stalte vertoonden. Zooals men ook bij licht goud toch onderscheid maken kan tusschen goud van 24 en van 18 en van 14 karaat.

En evenzo dient wel in het oog te worden gehouden, dat dit relatieve graad- verschil ook bij hetgeen onze Confessie de »valsche Kerk« noemt, voorkomen kan. Zelfs kan men zeggen, dat de omschrijving, die onze Confessie van de valsche Kerk geeft, tot op zekere hoogte met dit relatieve rekening houdt. Dit komt daaruit voort, dat bij de beschrijving van de ware Kerk men zich houden kon aan het ideale beeld, dat de Schrift van de Kerk ons teekent, maar dat het beeld der valsche Kerk aan de werkelijkheid ontleend werd, d.w.z. aan de Roomsche Kerk. Nu kan natuurlijk niet beweerd worden, en ook onze Vaders hebben dit nooit beweerd, dat de Roomsche Kerk de valsche Kerk in absoluten zin genomen was. De valsche Kerk in absoluten zin genomen is de Kerk van den Antichrist, die eerst aan het einde der dagen zal komen. Zooals in den Antichrist, d.w.z. den mensch der zonde. Satan tegenover Christus een tegen-Christus stellen zal, zoo zal deze Antichrist tegen- over de Christelijke Kerk een anti-Christe- lijke Kerk oprichten, die in alles het tegendeel van de Christelijke Kerk wezen zal. De Antichrist »zal als een God in den tempel Gods zitten, zich vertoonende, dat hij God is.« (II Thess. 2:4). Hij zal een Kerk hebben en een eerdienst; hij zal

een
bij d
een e
stellen
hij za
hem
der C
gecom
woord
en en
plaats
zal de
God g
Kerk
de An
valsche
Nu
er toe
den A
daaron
een al
verklar
waren
te ver
lijke
ding di
had a
de bou
telijke
cramen
althans
het sa
werd n
Zoon e
had o
werking
de do
Hoezee
den to
Goddell
tot het
sichte
Roomsc
gen, ma
zouden
matoren
gevraag
van h
zij nog
wettig
deze ro
En zoo
voor ge
tegenste
nog van
Schrift,
geloofst
de Sch
zondeval
door C
Schrift
daarom,
scheidsb
gegeven,
genade,
nog alto
Zoo was
ze gedel
nog een
gebleven
lijk sacra
Fransche
veel sch
uit, wa
Roomsch
gebannen
verdoerv
ons erke
blijfsel v
en zelf
er is ge
werking
afhangt
dient, da
gedoopt
gedoopt
Geloofsb
het bedie
komen, w
aan hare
autoriteit
zich niet
Christus,
gelijk Chr
heeft, ma
wier beel
niet gek
ontzegd,
meer gez
geheel als
al grondt
en ze geb
door Chri
af en toe
ver voort
de Kerk
valsche K
absoluut
kan dit ni
Woord G
vervangen
maar voor
heeft de d
ten door
vangen.
Zoo is e
valsche K
deeling op
te nemen.
derscheiden
zuivere Ke
reeds men
waardoorze
deformatie
aan, dat d
Kerk word
valsche K
door. In
nog een
Kerk voor
de volcind
Gods Wo
geschieden,
Kerk. Dat
komt van
van den ant
in zooverre
machten in
heerschappij

een eigen sacrament hebben, waarmee hij de menschen verzegelen zal; hij zal een eigen Bijbel in de plaats van de Schrift stellen en voor Gods Woord uitgeven, en hij zal tucht uitoefenen tegen allen, die hem niet willen aanbidden. Heel de vorm der Christelijke Kerk wordt door hem overgenomen; hij zal ook een bediening van woord en sacrament hebben; een eeredienst en een kerkregering, maar dat alles zal in plaats van Goddelijk, Satanisch wezen, het zal de geheele omkeering zijn van de door God gestelde orde. Dat eerst is de valsche Kerk in absoluten zin genomen, evenals de Antichrist, de mensch der zonde, de valsche Christus is.

Nu is het zeker waar, dat onze vaderen er toe neigden om in den Paus van Rome den Antichrist te zien, maar ze hebben daarom toch nooit de Roomsche Kerk voor een absoluut anti-christelijke Kerk durven verklaren. Zoals Calvijn zelf het uitdrukte, waren daarvoor in de Roomsche Kerk nog te veel overblijfselen van de Christelijke Kerk te vinden. De verworping die de Pauselijke hiërarchie in de Kerk had aangebracht, had toch te midden van de bouwvallen nog een stuk van de Christelijke Kerk overgelaten. Hoezeer de sacramenten vervalscht waren geworden, althans bij den doop was het *wesen van het sacrament* nog gebleven, want de doop werd nog bedienend in den naam van Vader, Zoon en Heiligen Geest, en God de Heere had ook in de Roomsche Kerk nog de werking der wederbarende genade, die de doop vergezelt, niet teruggenomen. Hoezeer het ambt vervalscht was geworden, toch was het ambt daarom nog een Goddelijk ambt gebleven, want de roeping tot het ambt kwam van God, en Calvijn eischte niet dat de ambtsdragers der Roomsche Kerk hun ambt zouden neerleggen, maar dat zij hun ambt naar Gods Woord zouden bedienen. Zelfs beriepen de Reformatoren, wanneer zij van Roomsche zijde gevraagd werden naar de wettigheid van hun ambt, zich daarop, dat zij, toen zij nog in de Roomsche Kerk waren, wettig tot dit ambt geroepen waren en deze roeping een Goddelijke roeping was. En zoo was hun oog ook volstrekt er niet voor gesloten, dat de Roomsche Kerk, in tegenstelling met secten als de Libertijnen, nog vasthield aan het gezag der Heilige Schrift, en dat zij in de fundamentele geloofsstukken: zoals van de Drieëenheid, de Schepping door de Almacht Gods, de zondeval van den mensch en de verlossing door Christus' dood, nog aan de leer der Schrift vasthield. Zelfs erkende Calvijn daarom, dat God de Heere nog geen scheidsbrief aan de Roomsche Kerk had gegeven, want dat Hij met Zijn Geest en genade, trots al haar zonde en afwijking, nog altoos in haar midden werken bleef. Zoo was in de Roomsche Kerk, hoezeer ze gedeformeerd en vervalscht was, toch nog een stuk der Christelijke Kerk overgebleven en was er in haar nog een werkelijk sacrament en een werkelijk ambt. De Fransche Confessie spreekt dit nog veel scherper dan onze Geloofsbelijdenis uit, want zij zegt, dat «hoewel in de Roomsche Kerk de zuivere waarheid Gods gebannen was en de Sacramenten er zijn verdorven en verbasterd, nochtans door ons erkend wordt, dat er een klein overblijfsel van het Christendom in gezien wordt en zelfs de substantie van den doop er is gebleven: en dat aangezien de werking en kracht van den doop niet afhangt van hem, die den doop bedient, daarom degenen die in deze Kerk gedoopt waren, niet opnieuw behoefden gedoopt te worden». Maar ook onze Geloofsbelijdenis doet dit *relatieve* in het bederf van de Roomsche Kerk uitkomen, wanneer zij zegt, dat deze Kerk aan hare ordinantien *meer* macht en autoriteit toekent dan aan het Woord Gods, zich *meer* op menschen grondt dan op Christus, en de sacramenten niet bedient, gelijk Christus in Zijn Woord verordeneerd heeft, maar daaraan toe of afdoet. De Kerk, wier beeld hier getekend wordt, heeft dus niet *geheel* aan het Woord Gods gezag ontzegd, al kent ze aan haar ordinantien meer gezag toe; ze heeft Christus niet geheel als fundament der Kerk verworpen, al grondt ze de Kerk meer op menschen; en ze gebruikt nog altoos de sacramenten door Christus ingesteld, al doet ze daaraan af en toe. Er is hier van een reeds zeer ver voortgeschreden vervalschingsproces in de Kerk sprake, maar van een absoluut valsche Kerk nog niet. Want van de absoluut valsche of antichristelijke Kerk kan dit niet gezegd worden; die heeft het Woord Gods door het woord van Satan vervangen; die buigt niet voor Christus, maar voor den Antichrist alleen de knie; die heeft de door Christus ingestelde sacramenten door het teeken van het Beest vervangen.

Zoo is er dan en bij de ware en bij de valsche Kerk, zoals ze beide in deze beelde optreden, een zekere gradatie waar te nemen. In de ware Kerk valt te onderscheiden tusschen de meer of minder zuivere Kerk. Er kan ook in de ware Kerk reeds menig onzuiver element indringen, waardoor ze gedeformeerd wordt. Neemt deze deformatie echter een zoo ernstig karakter aan, dat daardoor het levensbeginsel der Kerk wordt aangetast, dan wordt ze een *valsche Kerk*, maar ook hier gaat het proces door. In zulk een vervalschte Kerk kan nog een overblijfsel van de Christelijke Kerk voorkomen, maar als het proces tot de volheidling doorgaat, — en dat zal naar Gods Woord eerst aan het einde der dagen geschieden, — ontstaat de absoluut valsche Kerk. Dat zal geschieden met de komst van den Antichrist. Want de Kerk van den Antichrist is de valsche Kerk. Alleen in zooverre thans reeds anti-christelijke machten in de Kerk werken en zich de heerschappij in haar verschaffen, kan in

relatieven zin van een valsche Kerk gesproken worden. Onze Confessie wijst alleen aan, in welke richtingslijnen die ontwikkeling zich voortbeweegt.

Hoe nu van deze valsche Kerk de schijnkerk te onderscheiden is, zal benoemd artikel aanwijzen. In de dagen onzer Vaders kwam ze niet voor. Vandaar, dat onze Confessie er niet over handelt. Ze draagt een geheel ander karakter dan de valsche Kerk, en ook haar begripsbepaling, moet eerst worden vastgesteld, voordat we kunnen nagaan, of deze benaming op de Hervormde Kerk metterdaad van toepassing is.

Dr. H. H. K.

Kootwijken Scholen

In hartelijken dank ontvangen van R. D. H. te Makkum f 2.50; van H. v. W. te Leiden f 5; van H. B. te Rouveen f 5; van H. T. te Rinsumageest f 1; van J. B. te Uithuizen f 1.

Dr. J. H. HOUTAGERS, Voorzitter.

Officiële Berichten.

Kort verslag Classis Appingedam. 6 Nov. 1918.

1. Moderamen: Lammertus praeses, Dr. Keyena scriba, Dr. Meyering assessor, Dr. de Boer sub-scriba.
2. Dr. Meyering en Dr. Hoekstra worden hartelijk welkom geheeten; Dr. Keyena gefeliciteerd met zijn beroep, en de kerk van Schildwolde dat ze weer een eigen dienaar krijgt.
3. De meeste kerken rapporteerden, die in de vorige vergadering vastgestelde belijdenisvragen te aanvaarden.
4. Deputaten art. 13 vragen, zoo noodig, een verhoogde bijdrage te mogen heffen. Appingedam zal dan 110 gld. meer moeten betalen. Goedgekeurd.
5. Steun wordt gevraagd voor Dr. P. v. A. te A. Doorgezonden aan de kerken.
6. Voorstel-Garrelwee inzake herziening van het percentage wordt gewijzigd aangenomen; aangenomen dan van Appingedam om de classisale regeling te laten drukken.
7. Rondvraag naar art. 40 D. K. O.
8. Concept-formulier bij het doen van openbare belijdenis wordt aangehouden tot een volgende vergadering.
9. De arbeid te Woldendorp gaat voorspoedig. Mogelijk zal spoedig een roeping worden uitgebracht.
10. De onderscheidene boeken nagezien en in orde bevonden.
11. Vacatuurbestanden geregeld; volgende vergadering vastgesteld; roepende kerk aangevraagd.
12. Aanvragen van O. en N. om meerderen steun, in handen van de deputaten gesteld.
13. Dr. Meyering gaat voor in dankzegging. Op last der Classis, Dr. A. de Boer.

Korte Notulen van de Classisale vergadering te Dordrecht, 5 Sept. 1918, des van. te 10 uur.

De praeses opent de vergadering, laat zingen Ps. 89:1, leest Ps. 87 en gaat voor in den gebede.

Het moderamen wordt saamgesteld als volgt: praeses Dr. de Kruyter, scriba Dr. Vonckenberg, assessor Dr. Visscher.

De notulen zijn gelezen en, behoudens een enkele opmerking, vastgesteld en geteekend.

Gerapporteerd wordt door kerkvisitatoren, Deputaten der Particuliere Synode, Deputaten voor de Zending, Coöculent van Antwerpen.

Het eerste der opgemelde rapporten geeft aanleiding de kerken te herinneren aan de wettigheid, om bij kerkelijke bevestiging van huwelijken de bestaande regelen te volgen; ten tweede om in de e.v. vergadering de vraag te behandelen, of het profijtlijk is tweemaal achtereen dezelfde afgevaardigden ter Synode te zenden; het derde, om bij de kerken aan te dringen, uit te zien of in eigen kring een tweede art voor ons zendingsterrein is te vinden; het vierde, om de kerk van Antwerpen, die onder den oorlogsjammer sterk achteruit gaat, in de belangstelling en voorbede aan te bevelen.

Bij de behandeling der instructie van A. oordeelt de Classis voor de zaak van Papendrecht een commissie te moeten benoemen; en dat het vervullen van vac. dienst door den D. d. W. van de aangewezen kerk een billijke regel is, die evenwel onderling overleg niet mislukt. Inzake de instructie van Z. valt geen beslissing.

De rondvraag volgens Art. 41 D. K. is gehouden.

De roepende kerk voor de volgende Classis is Dordrecht.

De vergadering zal D. V. salkomden den 2den Donderdag in November, terwijl de roepende kerk de bevoegdheid ontvangt om haar in verband met dienstregeling van trein of boot, zoo noodig en zoo mogelijk tegen negen uur te convoceren.

De vergadering wordt gesloten, na dankzegging door den assessor.

De Scriba, J. E. VONCKENBERG.

CLASSIS BARENDRECHT.

Korte Notulen der Vergadering van 4 September 1918.

1. De Vergadering wordt geopend door Dr. H. A. Munnik; hij liet zingen Psalm 84:3, leest Psalm 87, en gaat voor in gebed.
2. Uit de Credentia, nagezien door de Predt. Goote en Van Hoven, blijkt:

a. dat alle kerken wettig zijn vertegenwoordigd behalve Westmaas, die naast den D. d. W. een diaken zond. De redenen gehoord, ontvingt deze kerken. De kerken van O. B., Kl. en Z. B. zonden een secundusafgevaardigde.

b. dat een Instructie wordt vermeld op de Lastbrieven van Barendrecht Klaaswaal, Bolnes, Zuid-Beijerland.

3. In het Moderamen nemen zitting Dr. Munnik als praeses, en Dr. Verlaar en Dr. v. Schaik, respect. als scriba en assessor. Dr. Munnik fungeert als praeses op verzoek van Dr. v. Hoven, die een volgende vergadering hoopt te leiden.

4. 'n Woord van welkom richt de Praeses tot Dr. Idema, voor het eerst ter vergadering tegenwoordig; en tot Dr. v. Hoven, die inooverre herstelde, dat hij de vergadering weer bijwonen kon.

5. De Notulen worden gelezen, goedgekeurd, en geteekend.

6. Ingekomen is:

a. een schrijven van Gen. depp. ter verbetering van Predikantstractementen. Dr. Idema wordt Class. correspondent in deze zaak; terwijl Kerk. visitatoren inzonderheid hiernaar onderzoeken zullen;

b. een schrijven van de Part. Syn. v. N. Br. & L. in het belang van de Evangelisatie in de provincies. Dr. Munnik wordt Class. deputaat; en c. een schrijven van Heerjansdam, advies vragend in zake 10 p.C. duurtetoeslag voor haar Emr. Dienaar. Geadviseerd wordt, voort te gaan op den ingeslagen weg.

7. Gerapporteerd wordt:

a. door Dr. Munnik, dat hij de Classis vertegenwoordigde bij de intrede van Dr. I. te IJsseltmonde; en b. door Dr. Verlaar namens depp. ter Partic. Syn. Beide Rapporteurs ontvangen den dank der Vergadering.

8. Medegedeeld wordt:

a. omtrent Art. 19 D. K. O., dat aan den oproep een meer dan voldoende aantal jongelieden gehoor gaf; dat niet allen konden worden aanvaard, maar dat er toch niet minder dan 6 maanden teruggeweten, uit hoofde van den finantieel zwakken stand der kas;

b. inzake de Zending, dat men bezig is een tweede arts te zoeken; alsook een tweede zuster naast Zuster N., die nog niet vertrok.

9. Evangelisatie-Smitsboek. Na breedvoerige besprekking vereenigt de Classis zich in de volgende Conclusie: «De Classis adviseert de Kerk van B. om den geestelijken arbeid te S. krachtig ter hand te nemen door wekelijksche prediking, geregelde catechisatie en herderlijk bezoek».

10. Vacature- en Liefdebestanden worden geregeld.

Voor hulpdienst-Veldprediking: Dr. D. Idema en Van Dam.

11. Rondvraag Art. 41 D. K. O. Rijsoord vraagt: en verkrijgt sanctieoning van de grensregeling met Ridderkerk. Barendrecht ontvangt advies in een tuchtaank; en Ridderkerk wordt ingelicht omtrent de evangelisatie te Sl.

12. Quota en Collecte. (Hilph. Studd. 2e) worden geind. De kerken die in gebreke bleven, zullen nasenden.

13. Roepende kerk voor de volgende vergadering zal zijn Barendrecht, tijd van samenkomst: de eerste Woensdag van December.

14. Nadat bij de «Benoeemingen» de aangevonden Deputaten zijn gecontinueerd; de «Korte Notulen» dezer vergadering zijn gelezen en vastgesteld; gaat de Assessor voor in dankzegging, en sluit de Praeses de vergadering.

Op last der Classis.

P. v. SCHAIK.

h. t. Assessor.

Buitenland.

Duitsland. Een roepstom van een Duitsche vrouw.

Het is te verstaan dat, nu Duitsland zulk een ernstige crisis doormaakt, er stemmen opgaan die menen tot gebod. Wij lasen een schrijven van een «Duitsche vrouw», welke in deze donkere ure waarin de wijzen van het nuwerk Gods op middernacht staan, haar volk maant zich tot den Heere te wenden met een verlagen hart, om in te stemmen met de buetkeret van de oude Kerk: «Mijne schuld, mijne schuld, mijne zeer groote schuld».

Waarvoor heeft men boste te doen? De schrijver stelt als antwoord enige vragen.

«Hebben wij den tijd van den oorlog doorleefd, gelijk wij dien moesten doorleven in zijn diep ernstige en beslissende betekenis? Hebben wij het ons dag en nacht voor oogen gesteld, dat het in dezen strijd niet alleen ging om het uitwendig bestaan van ons vaderland, maar om de ziel van ons volk, van ons geliefd, door God begenadigd Duitsche volk, met welk ook wij en met ons de kerken der Reformatie, in lief en leed verbonden zijn? Hebben wij den vijand gekend, die ons volk overvallen heeft? Hebben wij het ons voor oogen gesteld, dat achter het gij van de leugen, hetwelk de aardsche vijanden door duizend kanalen in ons volk gebracht hebben om zijn geestkracht te doden, de moordenaar en de leugenaar van den beginne staat, die het volk der reformatie en der inwendige sending ter neder wil werken, om de heerschappij der duisternis des te meer ongestoord op aarde te laten gelden?

En als de zonde in ons volk omhoog schoimde als zelfrecht en partijrecht, Mammondienst en woekerrecht, onrechtelijkheid en onrecht als ontzettende zweren openbraken en de lucht verpestten, die toch zuiver moest zijn, opdat zij die borg stonden voor het leven, in den bloedigen strijd zouden kunnen volhouden, hoe hebben wij daar voor gestaan? Zijn wij, door ernstig over ons zelve te oordeelen en tucht over ons zelve uit te oefenen, onverbiddeijk tegenover onze eigene zonden geweest? Hebben wij ons diep onder de zonde van ons volk gebogen; en dag en nacht niet opgehouden met smeeken om Goddelijke kracht tot overwinning van de zonde, die ons vaderland veel zwaarder bedreigde dan de moordwerktuigen en de overmacht der vijanden? Of zijn wij na een goed begin weldra aan de zonde gewend geraakt, of hebben we ze ook wel verontschuldigd, haar wellicht in ons eigen leven met toegeliefte bejegend, en zijn wij door dezen tijd van beslissing, die menschen uit één stuk noodig had, met een verslap en doorboord geweten gegaan?

Hoe zal het front daarbuiten het uithouden, als de vocate rijen voor het aanzicht van den vijand slapend bevonden worden? Hoe kon ons volk gered worden van de zonde en hare gevolgen, als de bidders, die God de Heere als wachters gesteld had, insluimerden? Ongetwijfeld is er veel geboden, maar deed men het niet dikwijls meer tegen de uitwendige, dan tegen de inwendige vijanden? Als Israël wegen bewandelde, die de knecht des Heeren Samuel niet kon goedkeuren, sprak de profeet tot: «Het zij echter verre van mij, dat ik tegen den Heere zonde zondigen, dat ik afdalen zou voor ulieden te bidden».

Hebben wij, die bidden kunnen, niet allen een schuld? Kunnen wij zeggen, dat wij al deze oorlogjaren door onophoudelijk heilige handen opgeheven hebben zonder toorn en twijfel? Wie kan zeggen: Ik heb niet gezondigd? Ik sta niet mede schuldig aan de nederlaag van ons volk?

Gelijk het in Juda ging over het leven of den dood van het volk des Ouden Testaments, zoo zoekt God onder ons Duitsche volk, of iemand den muur mocht toemuren en voor Mijna aangezicht in de bresse staan voor het land».

Toen hieldte het vernietigend vonnis: «Maar ik vond niemand», en het lot van het oude bondsvolk was bezegeld. Wat vindt onze God, wanneer Hij ons heden met zijn oogen als vuurvlammen onderzoekt? Vindt Hij iemand — tien? honderd? duizend? — die zich in de bres werpen, welke de vijand reeds geslagen heeft?

Het komt er nu op aan! O dat wij Christenen toch eindelijk ons geheel gaven, met al onze kracht worstelden voor ons volk! dat wij een front vormden — een front van bidders, die onafgebroken voor God staan, in stille gebeden in onze binnenkamer, en waar het mogelijk is, in gemeenschap met andere Christenen, om

den vurigen strijd te strijden voor de ziel van ons volk!

Wellicht is het nog tijd! Ja, het is tijd, het is steeds gebedstijd. En de Heere kan zich nog over ons en ons volk erbarmen.

Wanneer deze woorden weerklink vinden, zal er uit verties voor het Duitsche volk winst geboren worden.

N.-Amerika. De houding van Dr. J. R. Mott.

Op 14 Jan. 1918 hield Dr. J. R. Mott een voordracht in het hotel Savoy te New-York over het onderwerp: Een blik op den toestand in Rusland. De Amerikanen werden door hem vermaand het revolutionaire Russische volk geen verwijten te doen, dat is geen manier van een Christelijk volk om een «bondgenoot» te behandelen. «Het is de plicht van een Christelijk volk een ander volk bij te staan, dat naar meerder licht en groter vrijheid streeft». Het heeft er veel van dat het Dr. Mott er om te doen is, Rusland voor Amerika te winnen. De Russen zijn volgens Dr. Mott een bewonderenswaardig volk; zij hebben een «groot hart», zij zijn religieus, zij zijn groot idealisten en geduldig. Voorts bezitten zij meer leiders met in het ooglopende talenten dan de andere oorlogvoerende volken. Hij ontmoette Kerensky, «een genie, slechts 34 jaar oud, die den moeijelijken ommekeer in het volk leidde», dan Tjersenko, slechts 31 jaar oud, «een der sterkste mannen, die ik ooit in een volk vond». De vier krachtigste persoonlijkheden der regering waren alle onder de 40 jaar oud. «Dan denk ik aan de kringen, die nog buiten de macht staan, die nog sterkere mannen tellen dan die welke aan het roer staan. Rusland is sterk in de hoogte, sterk in de laagte van het boerenvolk, maar zwak in het midden. Dat is een leemte die niet zoo spoedig kan aangevuld worden». Dit zijn gronden, waarop men het Russische volk vertrouwen moet. Voorts moet men in het Russische volk gelooven, omdat dezelfde beginselen die aan de Russische revolutie ten grondslag liggen, de Verenigde Staten in het leven riepen en deze er toe geleid hebben om zich bij de Geallieerden aan te sluiten. Voorts is een reden om in Rusland vertrouwen te stellen: de groote uitbreiding der democratie en «de genueghheid tot orde».

Maar men moet volgens Dr. Mott ook medelijden voor Rusland gevoelen. Zij hebben drie miljoen van huine zonen geofferd, twee miljoen zijn verminkt of invalide, twee miljoen krijgsgevangenen en dat alles voor een Goddeloosze regering, die het volk bedroog. En toen de revolutie kwam is bij deze arme lieden het hoofd op hol geslagen; zij waren beneveld, want voor het eerst zagen zij licht in plaats van slavernij, rijkdom in plaats van armoede. Geen wonder dat alles 't onderste boven ging, zoodat het een echte woestij werd.

Maar dit is niet de schuld van het volk, doch van enkele kleine partijen en vooral van de meesterlijke Duitsche, lastige propaganda; er werd daarin gesproken van de broederlijke genueghheid van Duitschland, terwijl Engeland en Amerika belasterd werden. De Duitsche propaganda heeft Rusland en het Russische leger gedemoraliseerd. Daarom moet men medelijden met Rusland hebben en zich met dit land zoo spoedig mogelijk weer in verbinding stellen. Mott heeft zoo met Rusland te doen, dat hij er niet van slapen kan. Dat men Duitschland de levensvoer afneemt, schijnt hem niet te roeren.

Wij onderstreepen de woorden van Mott, dat dezelfde beginselen die de Russische revolutie in het leven riepen, ook de Verenigde Staten deden ontstaan! En nu hield men Dr. Mott nog wel voor den man, die de wereld voor den Christus zou winnen, — althans in sommige Christelijke kringen.

Gemengd Nieuws.

Volgens de Semaine Religieuse van Genève is er een congres van Mahomedaanse vrouwen uit de Krim, den Kaukasus, Turkestan en Siberië te Kasan gehouden. Daar werden de volgende resoluties aangenomen.

1. Gelijke rechten van man en vrouw aan den huiselijken haard.
2. Afschaffing van huwelijken gesloten door ouders onder medeweten hunner dochters en nieuwe bepalingen omtrent de huwelijkskijf.
3. Verbod voor meisjes om zich voor den 16-jarigen leeftijd in het huwelijk te begeven; verplichting van beide partijen om een gezondheidsbewijs over te leggen.
4. Gelijke rechten om te arbeiden zowel voor den man als voor de vrouw.
5. Afschaffing der veelwijverij.
6. Erkenning van het recht der gescheiden vrouw om haar kleine kinderen op te voeden.
7. Verplicht onderwijs voor man en vrouw.
8. Oprichting van publieke kindertuinen en meisjesscholen.
9. Stichting van vrouwenklinieken en regeling van den openbare gezondheidsdienst.
10. Verkiezing van 100 vrouwelijke afgevaardigden bij de algemeene vertegenwoordiging van de Mahomedanen in Rusland.

WISCKEL.

Nog enkele dagen en het jaar 1918 zal zijn vervlogen, gelijk vroeger zoo vele zijner voorgangers.

Het jaar verging Bij wisseling In menig kring.

Hier vreugdgerang Daar rouwgeklank; Deet kort, dien lang.

Hoeveel keerde om Keert nooit weermom, Hier, daar, alom.

Zoo schetst de dichter in klanknabootende woorden, hoe het was aan het eind van 't jaar door hem beschreven. Wat hij schreef is ook ten volle toepasselijk op het jaar, dat thans weldra zal verstrekken zijn.

Het was een jaar van woeling en strijd, het vierde van den grooten oorlog die, de wereld nog ooit heeft aanschouwd. Vele duizenden krijgslieden zijn gevallen, vele anderen dragen gevolgen hunner wonden hun gansche leven mee. Talloos veel menschen zijn in diepen rouw gedompeld. Steden en dorpen zijn verwoest, evenals bosschen en velden. Overal biedt het tooneel van den oorlog een aanblik van dood en verwoesting.

Daarbij kwam een vreemde gevaarlijke ziekte die velen, zeer velen aantastte, en waaraan wederom duizenden, vooral jongeren bezweken.

En eindelijk heerschte op vele plaatsen nood en gelreke, is alles even duur, ja soms voor geen geld te bekomen. Met groote moeite wordt het alernoodigste verkregen.

Nu is er hoop dat de oorlog eindigen zal.

Doch er dreigen nog allerlei gevaren. De vreemde ziekte schijnt meermalen terug te komen. En hoe het staat met voedsel behoeven wij onzen lezers niet te zeggen: zij ervaren het zelf.

De drie verdervende boden des Heeren zijn op aarde: hongersnood, oorlog, pest.

Ons heeft de Heere nog genadig gespaard en ons behoed voor veel rampen en onheilen. Hij schonk ons het noodige ja nog meer, en zegt Zijn Woord niet: Als wij voedsel en dekkel hebben, wij zullen daarmee vergenoegd zijn. Wel mogen ook wij uitroepen:

Wat is de Heer toch trouw en goed, En onzen lofzang waard, Die weer een jaar ons heeft behoed, Voor ramp en dood gespaard.

En we vergeten niet wat volgt:

Wij bidden dat o Hemelheer Bewaar ons ook dit jaar nog weer.

Eik voorbijgegaan jaar heeft ons veel te zeggen. Het spreekt tot ons van des Heeren trouw, maar ook van ons ontrouw. Hij is goed, wij zijn boos, diep bedorven door de zonde. Toch heeft Hij ons welgedaan. Zoo past het ons met onze zonde en schuld tot den Heere te gaan, dat Hij ze ons vergeve. Er ligt een lange rekening die moet verfeld. Dat kan alleen Hij doen die de zonde veroorzaakt door Jezus Christus, Zijn eeniggeboren Zoon, wiens komst in het vleesch we pas herachten.

Wij behoeven in het nieuwe jaar wederom Gods gunst en zegen gelijk in het oude. Vroeger meer dan thans wenschte men elkaar tegen het besluit des jaars een zalig uideinde, en dan kort daarop veel heil en zegen in het Nieuwjaar. Die oude gewoonte was niet alleen goed, maar had ook een diepe betekenis. Want aan Gods zegen is 't al gelegens. Met Hem gaat het goed, maar ook met Hem alleen. Verwachten wij het van ons zelf of van het zoo genaamd goed geluk, dan komen wij bedrogen uit.

Als we zoo aan den ingang des jaars staan hebben we gemeenlijk allerlei plannen en wenschen. De een hoopt vooruit te komen in de school, de ander in zijn werk, de derde in zijn zaken en alle hopen op leven, gezondheid en genoeven.

Nu, op zich zelf is daar niets kwaads in. Wij mogen ja moeten hopen op den Heere en Zijn genade, die bekwaam maakt, ook voor de dingen van dit leven.

Maar het beste is toch dat we al onze wenschen in des Heeren hand stellen. Hem vragende om te geven wat ons goed is, zoowel voor den tijd als voor de eeuwigheid. De meeste menschen wenschen zich zelf en anderen veel geluk in het Nieuwjaar, maar het zijn tijdelijke zegeningen, geen eeuwige. Dat nu is roekeloos en dwars. Al wou iemand heel de wereld, wat zou het hem baten als zijn ziel verloren ging? Neen, vrienden, zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid en alle dingen zullen u toegeworpen worden ook in het nieuwe jaar.

God is machtig en gewillig om begeerten te vervullen, zoo zij naar zijn raad zijn. Hij staat boven alles en allen, 't al uit Uw, door Hem, tot Hem. Als we mogen zeggen: Deze God is onze God, dan is het goed. Vragen we Hem ons uit genade zoover te brengen.

Wat ons 1919 brengen zal weten we niet. Vier jaren lang heeft nu de groote oorlog geduurd en al wijst alles op vrede, toch kan er ook dan nog allerlei gebeuren, dat we niet wenschen. Daarom, gedanken we in deze dagen wat de dichter van den «Oude-jaarspsalm, Mozes de man Gottes», uitroept in het 1e vers van Psalm 90.

Gij zijt, o Heer, van d'altervroegste jaren Voor ons geweest een toevlucht in gevaren. Eer berg en rots uit niets geboren waren, Eer d'aarde rustte op hare grondpilaren, Van eeuwigheid, o God, die eeuwig leeft, Zij zijt de God, die eind noch oorsprong heeft.

Zoo is het: een toevlucht in gevaren. Dat is en blijft de ervaring van al die Hem vrezen. En als wij ons nu voorstellen in het nieuwe jaar veel en velerlei te doen, laat ons niet vergeten dat, gelijk de Schrift zegt, al onze bekwaamheid uit God is. Hij moet den lust en de kracht geven, gezondheid en zegen. Wat wij ondernemen zal alleen dan waarlijk geteerd zijn als wij het doen met het oog op Hem en met vertrouwen op Hem die alles leidt naar den raad van Zijn wil.

Bedenken we wat het laatste vers zegt van Psalm, dien we pas aanschielden, dan is het goed.

Laat Uw genad' ons met haar troost verrijken, En laat Uw werk aan Uw knechten blijken, Uw heerlijkheid niet van hun kind'ren wijken; Uw lieft, Uw macht behoed' ons voor bezwijken; Sterk onze hand, en zegen onze vijlt; Bekroon ons werk, en nu, en 't allen tijd.

HOOGENBIJK.

Gereformeerde Gezondheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEKEN: Vreeswijk, M. Gravendijk, te Brielle en Tinte. — Relisum c.a., N. Buffinga, te Oosthem. — Westbrek c.a., J. H. A. Bosch, te Andel. — Bierum. M. Eldinga, te Grootegast.

BERANKT: Berlikum en Hattswoude, P. Chr. van der Vliet, te Oosterend (Fr.).

Schilmonde. Zondag was het voor onze gemeente een bijde dag. Haar beroepen herder en leeraar Dr. P. Nomes, van Fijnaart overgekomen, werd des voormiddags bevestigd door Dr. D. J. van Katwijk, van Zwammerdam, met een predikatie over Gen. 3:15. Des namiddags verbond de nieuwe leeraar zich aan de gemeente, sprekende naar aanleiding van Hebr. 6:1-3. Z. Eerw. werd toegesproken door onderling Ridder, namens Kerkraad en gemeente, die verzocht te zingen Ps. 133:3, waarna den leeraar en zijne echtgenote werd toegezongen Ps. 134:3. Dr. L. Bos sprak als consulent en namens de Classis Appingedam. Ouderling Kooima sprak namens de zusterkerk van Sliddeuren en verzocht te zingen Ps. 121:4. Daarna sprak de heer R. Raap, hoofd der Geref. school.

Moest wegens de krankheid van Dr. Nomes diens intrede een paar weken worden uitgesteld, des te meer was er blijdschap en dank aan God, dat Z. Eerw. zich nu aan zijn nieuwe gemeente mocht verbinden. Stelt de Koning der Kerk hem tot een rijken zegen voor dit deel van 's Heeren wijngaard.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEKEN: Midland (Terschelling) (toez.), T. W. v. d. Ley, te Hulst en Lyons. — Harderwijk (toez.), W. G. Spijkerboer, J. Kraai, te Gorinchem. — 't Woud (bij Delft), P. Hofstede, cand. te Den Haag. — Hagestein, J. F. H. Rappard, cand. te Lage Vuursche. — Amersfoort (de predikantspl.), B. Batelaan, te De Bilt (U.).

ANGENOMEN: Giessendam-Nederhardinxveld, A. Prins, te Kampervenn. — Aalsum, J. Visser, te St. Anna-Paorchie.

Voor Kinderen.

Nog enkele dagen en het jaar 1918 zal zijn vervlogen, gelijk vroeger zoo vele zijner voorgangers.

Het jaar verging Bij wisseling In menig kring.

Hier vreugdgerang Daar rouwgeklank; Deet kort, dien lang.

Hoeveel keerde om Keert nooit weermom, Hier, daar, alom.

Zoo schetst de dichter in klanknabootende woorden, hoe het was aan het eind van 't jaar door hem beschreven. Wat hij schreef is ook ten volle toepasselijk op het jaar, dat thans weldra zal verstrekken zijn.

Het was een jaar van woeling en strijd, het vierde van den grooten oorlog die, de wereld nog ooit heeft aanschouwd. Vele duizenden krijgslieden zijn gevallen, vele anderen dragen gevolgen hunner wonden hun gansche leven mee. Talloos veel menschen zijn in diepen rouw gedompeld. Steden en dorpen zijn verwoest, evenals bosschen en velden. Overal biedt het tooneel van den oorlog een aanblik van dood en verwoesting.

Daarbij kwam een vreemde gevaarlijke ziekte die velen, zeer velen aantastte, en waaraan wederom duizenden, vooral jongeren bez